

Molnár Vilmos

EGY BARBONCÁS SZÍNEVÁLTOZÁSA

„- ...olyan, mint minden sárkány. Bele van takaródva a főjhőbe, mint mink a subába, oszt arra száll, amőre hajtják.

- Kik hajtják?

- A diák hajtja, aki rajta ül, a barboncás diák.”

„- ...ahogy a faluba érek, egyszer csak elillog-villog mellettem a diák. Majd leestem a számárrul, úgy megijedtem tőle. Mert nem tudtam, hogy mögöttem jön, csak amikor elibém-előttem elnyilamodik a két kis ezüst kerékkal.”

(Gárdonyi Géza: A barboncás)

Műszaki fejlődés és kereskedelmi törvényszerűség huncut összejátéka folytán az 1890-es évek végén a bicikli ára visszaesett az addigi ár negyedére. A gyártók akkoriban tértek át tömör gumibroncsról felfújható gumitömlőre. Így kevésbé döcögött a jármű, kényelmesebb és keresettebb lett a bicikli. Sokan kezdték vásárolni, olcsóbb áron is megérte piacra dobni. Már nem számított úri huncutságnak, vékonyabb bukszával is hozzá lehetett jutni. Volt valaki, akinek ez álmai beteljesülését jelentette.

Kolta Jakab – majdani széllébélelt politikus, sima nyelvű országgyűlési képviselő, de egyelőre még végzős gimnazista diák, az iskola önképzőkörében cikornyás köszöntők és parádés díszbeszédék írója –, gyerekkora óta áhítatos közönsége volt a városba időről időre ellátogató cirkuszok előadásainak. A biciklis számok voltak a kedvencei. Megbűvölve figyelte a kerekés szerkentyűkön egyensúlyozó artisták nyaktörő mutatványait. Kisgyerekként arról álmodozott, hogy felnőttként maga is kerékpáros cirkuszi artista lesz. Ott tündérkedik majd mindenféle méretű kerekeken a porondon, szédületes figurákkal kápráztatva el a szájátva bámuló publikumot.

Végzős gimnazista diákként már nem vágyott cirkuszban fellépni, de feltett szándéka volt kerékpáron száguldozva járni be a város

környékét, élő reklámjaként a modern időknek. Szélvészként suhanni el az emberek orra előtt, mint egy garabonciás diák, vagy ahogy arrafelé mondták: barboncás. Akinek nyomában mindig ott jár a vihar. Két, ezüstösen csillogó keréken iramodni át egy félreeső falucska poros főutcáján, üstökös csóvaként húzva maga után köpönyege lobogó két szárnyát! Nagy szemeket meresztenének a falusiak, akik még nem láttak ilyent! Hadd ámuljon a nép! Boldogok a káprázatra vágyók, mert elkápráztatnak! Úgylehet, nagy svindlikkel szédítő barboncás eljövetele várható – mosolygott magában Jakab –, úgylehet, nagy viharokat kavarr itt még valaki!

Valamennyi félretett pénze volt már Jakabnak, ehhez jött némi kunyerálás a rokonoktól (jól fogott most az önképzőkörben csiszolgotott szónoki képesség), s hamarosan meg lett véve a bicikli. Fényesre lakkozva, ezüstösen csillogó küllőkkel olyan szép volt, hogy Jakabnak egy darabig nem is akaródzott felülni rá, csak nézegette áhítattal. Időnként egy puha ronggyal letörölte róla a nem létező port. A nem akaródzásnak az is oka volt, hogy még nem tudott biciklizni. Mélyen igazságtalannak érezte, hogy aki ennyire bolondul a kerékpározásért, mint ő, az is pont úgy meg kell szenvedjen a biciklizés kitanulásával, mint bárki más. Ha rendesen lenne elrendezve a világ, kéne legyen mód a kivételezésre.

Kezdetben Jakab egy fertályórát szánt az új tudomány elsajátítására. Úgy vélte, annyira neki lett kitalálva a bicikli, hogy ennyi idő elég lesz a fémtáltos fortélyainak kiismerésére. Később már nem szabott határidőket. Ahogy nap nap után délutánoként kitolta kerékpárját az utcára, egyre több iskolatárs és szomszéd verődött össze nézőseregnek. Kicsit olyan volt, mint a cirkusz, bár kigyerekként nem ilyenről álmodott. Egyszerre öten is adták a jó tanácsot, hogy mit hogyan tegyen. Mindenki azon volt, hogy immár *gördülékenyen* menjen a dolog. A sok jó tanács között nem akadt két egyforma. Jakab próbált hallgatni valamennyire, lehet, ezért nem tudott biciklizni még egy hét után sem. Ha felült a kerékpárra, mindig esés lett a vége. Kék és zöld foltok tarkították egész testét, könyökén és térdén alig volt már bőr, de még mindig nem tudott bánni az ördögös masinával. Már az utcaseprők is úgy időzítették a dolgukat, hogy látótávolságban seperjenek, amikor kezdődik a birkózás a biciklivel. Jakab nem ilyen tündérkedésről álmodott.

Legközelebb lopva, mellékutcákon kerülve kitolta betöretlen fémpáriját a városból. Mikor már az utolsó ház sem látszott, az üres országúton kiválasztott egy enyhe lejtésű szakaszt, hogy ne kelljen a pedálokat hajtania, minden figyelmét a kormányzásra fordíthassa. Az egyedül folytatott kísérletek gyors eredményt hoztak, maga is meglepődött, milyen hamar kezd beletanulni a biciklizés furfangjába. Egyre hosszabb távokat gurult, az esések is elmaradoztak. Egy idő után ez bátorította fel, hogy a lejtős úton a pedálok segítségét is igénybe vegye. Hadd legyen immár némi száguldás íze a dolognak. Tényleg lett, de a száguldással együtt jelentkezett az útszéli árok is.

Elméletileg elenyésző volt a valószínűsége annak, hogy Jakab és az országút árka valaha is találkoznak, egyáltalán, hogy az életben közük lehet egymáshoz. De gondoljunk csak a történelem tragikus sorsú nagy személyiségeire! Hányszor meg hányszor keresztülhúzta a valóság az elméleti számításokat a legtántoríthatatlanabb jellemű, legkonokabb akaratú férfiak életében is! Jakab minden erejével azon volt, hogy kerékpárját az út közepén tartsa. De az alattomos útszéli árok váratlanul elébe vágott, galádul a kerekek elé vetette magát, meglepve és összezavarva a bicikli gyanútlan utasát, aki nem számított ilyen aljasságra. A gonosz árkot elkerülendő, Jakab hirtelen balra rántotta a kormányt, amit a bicikli erősen zokon vett, megbokrosodott és levetette a rajta ülőt.

Kipróbált, öreg biciklisták is esnek néha masinájukkal, de ezen a téren a kezdők tudnak igazán bámulatosat, felejthetlent alakítani. Jakab meghökkenítő ívű röppályát írt le a levegőben, majd nagyot nyekkenve elterült az árok fenekén. A bicikli csörömpölve átbucskázott rajta, miközben a csengője kárörvendően és gúnyosan csilingelt, tudomására hozva a világnak, hogy mi a véleménye az egészről.

Ilyen esés után az ember érthetően magányra vágyik. Bármiféle társaság csak zavarná az önmagában való elmélyülés intim pillanatait, a sztoikus merengést a lét alapkérdéseiben, a sajtó térdkalácsok babusgató simogatását. Az ilyenkor sebtében elsziszegett szavak sem közönség számára hangzanak el. Jakabot csak az vigasztalta, hogy nincs szemtanú.

- Azt a leborult szivarvégít, hű, a nemjóját! - hallatszott ekkor az egyik útszéli akácfa mellől. - Mán rossz néven ne vegye a fiatalúr, de ha mondhatom így: ez egyszer jól eltaknyolt! Mint egy fődhöz vert

kecskebéka! Tyű, a mindenségít, ekkora lepcszenést mán nem is t'om, miko' láttam utoljára!

Az akácfa mellett egy botjára támaszkodó ősz hajú öreg álldogált, fülíg érő szájjal élvezve az imént bemutatott produkciót. Sovány tehénke legelészett mellette az árokparton. Jakab elvörösödött, de inkább a méreg, mint a szégyen miatt. Még ez is! Míg a szem ellát, sehol egy ember, csak pont itt, pont most! Mintha direkt neki borult és suppant volna akkorát az előbb. Hogy jól szórakozzon az öreg. Legeltetés közben el ne unja magát. Jakab lassan feltápáskodott, leporolta ruháját, s nemtörődöm arccal szólt vissza az öregnek:

- Miről beszél, öregapám, nem lát a szemétől? Ez egy szándékos esélygyakorlat volt. - Jónak látta tudományosan is megtámogatni kijelentését, az ilyesmi mindig hatásos: - Az orvosom kommandálta, hogy így szálljak le a bicikliről, tudja, a kondícióm formában tartása végett. Tudományos metódusról van szó, cadentia magna a neve, ha ugyan érti, mi az.

- Értem én, kérem, hogyne érteném - bólogatott buzgón az öreg -, erősen tudományosak vagyunk mink errefelé. Még a keresztet is tudományosan vetjük a templomban. Abbiza jóféle orvos lehet, aki magának ezt a kúrát kommandálta. - Hüvelykujjával háta mögé bökött, ahol egy dombhajlat mögül templomocska tornya kandikált ki, s hangját lehalkítva, mint aki titkot fed fel, jelentőségteljesen közölte Jakabbal: - Emitt a mi falunkban is működik egy efféle gyógymódban igen járatos személy. Szombat esténként szokott kezeléseket adni a korcsomában. De szüreti bálók alkalmával is sokakat gyógyít. Ha megiszik pár icce bort, éppég úgy vágja fődhöz a mellette állókat, ahogy a fiatalúr imént eltaknyolt az úton. No, de ritka is a mi falunkban a betegeskedő ember, erősen formában van mindenki! - Hamiskásan Jakabra hunyorított, majd fejével az árokban heverő biciklire bökve hozzátette: - Ne veszkődjék ilyen nyavalyás szerkentyűvel a fiatalúr! Ha ezt a gyógymódot írták fel, szombat esténként látogasson el a falunkba. Ez a mi doktorunk olyan kúrában részesíti a korcsomában, hogy az iménti esélygyakorlat gyenge kontárkodás mellette!

Jakab erre nem válaszolt, többé tudomást sem vett az öregről. Tüntetően minden figyelmét az árokban heverő kerékpárra fordította. Nincs neki ideje meghallgatni minden jöttmentet, láthatják, műszaki problémákkal van elfoglalva. Helyrecsavarta a bicikli kifordult kormányát, de a kerekébe került nyolcasokkal nem tudott mit kezdeni. Egy

darabig nézte, majd tolni kezdte kerékpárját vissza a városba. A bicikli a nyolcasai miatt kissé imbolygott, Jakab a fájó térdkalácsa okán enyhén bicegett. Összeillő párt alkottak így ketten. Közösen átélt kalandok, együtt megszenvedett viszontagságok kovácsolnak eltéphetlenné egy kapcsolatot. Láthatta mindenki: Jakab és a bicikli lényegüket tekintve összetartoznak.

Felérve a dombtetőre, melynek lejtőjén nem sokkal előbb még diadalmasan száguldott lefelé, megállt és visszafordult. Az öreg már eltűnt, elindult tehenével a falujába, vagy eltakarta az akácfák lombja. A nap leszállóban volt, s beakonyulni látszott a barboncás terveknek is.

Jakab a tetőre érve revideálta elképzeléseit. Nem tűnt már jó ötletnek a barboncás diák figurája, ebben a formában hagyni kell a fenébe. Nem olyanok már a falusiak sem, hogy pár csillogó-villogó kerék mély benyomást gyakoroljon rájuk. Esetleg a bicikliküllőket be lehetne kenni foszforeszkáló festékkel, s éjnek évadján a falu temetőjében ide-oda kanyarogni a sírhelyek között. Lidérc a temetőben – ez talán felérne egy barboncással. De tudta, hosszú távon ez sem az igazi. Merészebb ívű elgondolással, nagyobb kaliberű invencióval kell előrukkolnia. Muszáj mindenestől átgýúrni a barboncás alakját, hogy tényleg hajmeresztő figura váljon belőle. Biztos volt benne, hogy képes lesz rá.

...Jakab ekkor döntötte el végérvényesen, hogy érettségi után beiratkozik a jogra, idővel pedig politikusi pályára lép. Azon a pályán bicikli nélkül is jól lehet tündérkedni, olykor bődületes dolgokat produkálva, időről időre vihart és egyebet kavarva.

Torreádor (tus, 34x24 cm)